

Хвас Ю.
магістрант II курсу
спеціальності 106 Географія
Науковий керівник – викл. Задворний С. І.

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ТУРИЗМУ

Вступ. Туризм відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку регіонів. Він не тільки створює додаткові робочі місця, але й стимулює розвиток інших галузей національної економіки. Водночас завдяки туристичній сфері відбувається оновлення і модернізація об'єктів соціальної та транспортної інфраструктури. У гуманітарному контексті відбувається відродження матеріальної та нематеріальної культурної спадщини. Показники успішності поступу регіону у туристичній сфері є також і результатом відповідальної і цілеспрямованої політики органів місцевої влади та місцевого самоврядування. Тому важливо сьогодні вивчити наскільки діяльність органів місцевої влади є ефективною у процесі реформи децентралізації та з'ясувати як вона залежить від суспільно-географічних факторів.

Мета дослідження – охарактеризувати ключові теоретико-методологічні засади суспільно-географічного вивчення системи управління сферою туризму регіону.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні трансформація системи місцевого самоврядування у регіонах проходить неоднорідно, характеризується фрагментарністю структури нових адміністративно-територіальних утворень. Саме тому, актуальним науковим завданням є виявлення факторів і особливостей змін та розвитку трансформації територіальної організації влади з метою обґрунтування перспективних шляхів її вдосконалення [6, с. 15]

Дослідження системи управління регіональним розвитком туризму це – міждисциплінарна географічна проблема, яка може бути ефективно вирішена із застосуванням теоретико-методологічного та методичного апарату суспільної географії, менеджменту та туризмології.

З позицій суспільної географії процес управління можна визначити як цілеспрямовану діяльність для досягнення заданої мети в розвитку суспільно-географічної системи (комплексу). Суть такого управління полягає в специфічному механізмі, який реалізує вимоги географічних законів та закономірностей, в цілеспрямованому впливі на окремі елементи системи, який забезпечує її збереження та «рух» в бажаному напрямі. Суспільно-географічна система повинна розглядатися як самокерована система, що включає об'єкт управління та суб'єкт

управління (сукупність спеціально створених людиною органів територіального і галузевого управління). Специфіка об'єкта управління в даному випадку зумовлює одну з найістотніших особливостей управління – узгодження «інтересів» різноякісних за своїм змістом компонентів, які складають об'єкт управління [1, с. 55].

Туристична політика реалізується на всій території України. На її основі місцевими органами влади з метою розв'язання існуючих соціально-економічних суперечностей між розвитком економіки регіону і туризму в ньому встановлюються регіональні цілі та завдання, які реалізуються в межах закріплених за ними територій. Особливу увагу при характеристиці механізму державного управління туристичною галуззю доцільно звернути на інституційне забезпечення. Це є центральна складова механізму державного управління туристичною галуззю, адже саме через цю підсистему реалізуються основні управлінські рішення, що визначають рівень розвитку галузі на визначеній території, та формується державна туристична політика [3, с. 13].

Управління сферою туризму в Україні у територіальному аспекті відбувається на трьох рівнях: загальнонаціональний, регіональний та місцевий (рис. 1).

Рис. 1. Територіальні рівні управління туризмом в Україні

Загальнонаціональний рівень. Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізовує державну політику у сфері туризму та курортів є Міністерство культури та інформаційної політики України. У структурі Міністерства, станом на 08.08.2020 р., функціонує Директорат туризму, який включає експертну групу з розвитку внутрішнього туризму, експертну групу з розвитку

туристичних напрямків та відділ туристичного розвитку регіонів.

Центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра культури та інформаційної політики і який реалізує державну політику у сфері туризму та курортів (крім здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туризму та курортів) виступає Державне агентство розвитку туризму України. Агентство створено у 2019 році, а його внутрішня структура наразі перебуває у стані формування.

Організаційно-управлінський механізм на загальнонаціональному та регіональному рівнях розвитку туризму вимагає чіткого розподілу повноважень з метою забезпечення ефективної реалізації державної політики регулювання туризму.

Регіональний рівень управління туризмом представлений департаментами (управліннями) обласних державних адміністрацій. Департамент підпорядкований голові обласної державної адміністрації, а також підзвітний і підконтрольний Міністерству культури та інформаційної політики України. Основним завданням департаменту є забезпечення реалізації державної політики у туристичній та курортно-рекреаційних сферах.

Місцевий рівень формують відділи (управління) туризму районних державних адміністрацій, а також виконавчих комітетів міських, селищних та сільських рад. Відділи туризму у районних державних адміністраціях підпорядковуються голові районної державної адміністрації, а також підзвітні та підконтрольні департаменту туризму обласної державної адміністрації. У свою чергу відділи туризму місцевих рад є підзвітним і підконтрольним відповідній раді, підпорядковуються голові ради, виконавчому комітету.

Районні державні адміністрації забезпечують реалізацію державної політики в галузі туризму на території району, а органи місцевого самоврядування – задоволення потреб та інтересів територіальної громади у галузі туризму і рекреації. Обласні і районні ради відповідно до їх повноважень затверджують регіональні програми розвитку туризму, що фінансуються з бюджету.

Слід також відмітити, що територіальний аспект висвітлений і у Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Зокрема, інтегрований підхід до формування і реалізації державної політики у сфері туризму та курортів передбачає включення територіальної складової (міжрегіональна кооперація, досягнення рівномірного та збалансованого розвитку туристичних регіонів, територій, зон), а саме: північ, південь, схід, захід, центр; області; райони; територіальні громади; курорти; туристичні території [5].

Структурно-функціональна та територіально-організаційна структура управління туризмом – це геопросторове розміщення багаторівневих інституційних органів управління туризмом, що являє собою комплекс економічних, організаційних і управлінських заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування туристичної галузі.

Загалом інтегроване управління туристичними дестинаціями різного рівня спрямовується на вирішення таких завдань:

- збереження та примноження наявного туристичного потенціалу;
- забезпечення необхідних умов для організації обслуговування туристів;
- організація та підтримка економічних зв'язків між підприємствами, задіяними у процесі туристичної діяльності;
- забезпечення якості туристичних послуг, що виробляються [2, с. 76].

Наразі в умовах трансформації національної економіки, реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади управління туристичною сферою повинно реалізовуватися згідно з кластерним підходом.

Кластер – це добровільне стратегічне об'єднання у вигляді територіального об'єднання підприємницьких структур, наукових установ, закладів освіти, незалежно від форми власності й органів влади, на основі інновації та дотримання економічних інтересів кожного його учасника з метою підвищення конкурентоздатності продукції й економічного росту регіону та галузі [2, с.135].

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, слід відзначити, що система управління туристичною сферою перебуває у частково розбалансованому стані, що потребує оптимізації її територіальної організації, що забезпечить успішний розвиток регіонів та громад.

Список використаних джерел

1. Біль М. М. Механізм державного управління туристичною галуззю на регіональному рівні: теоретико-прикладний аспект. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. 228 с.
2. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями: підручник. Вінниця: «ПП «ГД Едельвейс і К», 2017. 322 с.
3. Особливості формування та реалізації туристичної політики держави: міжнародний, національний, регіональний досвід: монографія / кол. авт., за ред. А.Ю. Парфіненка. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 280 с.
4. Офіційний веб-сайт Міністерства культури та інформаційної політики України. URL: <https://mkip.gov.ua/>.
5. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>.
6. Семенець І. О. Регіональний вимір територіальної організації влади в Україні: дис. ... канд. геогр. наук: 11.00.02. Київ, 2018, 220 с.